

Grafiken och konstens tidrum

Funderingar inför Grafik i Västs 20-årsjubileum.

”Det händer att grafiker i olika sammanhang uttalar sig om sitt arbete. Ofta poängteras därvid materialets betydelse och det rena hantverkets lockelse. Verktøygen, den skimrande metallen, syrnas kemiska verkningar och alla de spännande stadierna i ett blads tillkomst, från den blanka plåtytan till det första provtrycket, allt detta kan beskrivas med hänförelse. Man känner, att just det hantverksmässiga momentet kan inspirera till nya uttryck och att ofta just det stundom komplicerade och hårda arbetet istället för att hämma ett fritt skapande tvärtom befruktar det.”

Citatet kommer från Jürgen von Konows bok ”Om grafik” som gavs ut 1955. Det är ett tag sen. Uttalandet, och hela boken, utgår från ett för sin tid ganska typiskt förhållningssätt i konsten: man utgick från det praktiska arbetet, man var noga med att hantverksskicklighet i sig inte skapade någon konst, men man kunde inte se att någon konst skapades utan den.

Vår tid har utökat synsättet på konst med ett textmässigt förhållningssätt. Det finns det legitimerade vetenskap på. Nya synsätt, oavsett vilket område som avses, ogiltigförklarar ofta tidigare. Vi betraktar tiden som en sträcka där det gamla byts ut till förmån för det nya. Kanske blir det extra tydligt i ett land med en liten befolkning, som Sverige.

Den kinesiska boken ”Diamond Sutra”, innehåller träsnitt från år 868. Det är bland de äldsta vi har bevarade och de skars över tusen år innan Konow skrev sin bok. Om man låter 2 personer från varje sekel, från år 868 till 2011, lämna över kunskap och verktyg mellan sig blir det bara ett 20-tal personer som är inblandade. De får plats runt ett lite större matbord eller i en grafikverkstad. Det vi i vår egen ändlighet har vant oss vid att betrakta som långt bort visar sig då som näraliggande. Det finns olika sätt att förhålla sig till tid och i konsten är tiden ett rum och vi kan, om vi vill, röra oss i det rummet i alla riktningar och upprätta olika samarbeten med både levande och döda. De grafiska teknikernas olika uttryck är fortfarande sjöugliga farkoster i den visuella gestaltningen.

Konsten pågår. I 100 000 år gamla ockrarester, i handslag på grottväggar, i bibelbilder på kyrkväggar, den pågår i böcker, den pågår i ateljéer, på linnedukar, på porslin och på storstilade institutioner. Den pågår i andanom, i tatueringsverkstäder, på fabriksväggar, i planschverk och bakom diverse träd i skogen. Den pågår i idéerna, på ett och annat broräcke, en och annan konstscen, i rondeller, i glapp mellan nu och då, i filmer, i serier, på kalksten och Röda Sten, på gator och torg i den döda harens närhet. Den pågår i samförstånd, i missförstånd, på avstånd – och använd felvänd och avtänd. Den har adresser, avsändare och adressater. Den kommer rätt och den kommer fel, mellan raderna i undertexten på en teoretisk överbyggnad. Den har sin tid och den är utom sig och hemlös, den är representativ, den är maktens vän och fiende, dåliga nervers tröst och lisa, dagdrömmares segertåg och en förändrad livsvägs möjlighet.

Grafiken är en bildkonstens delmängd. Den pågår i Ugo da Carpi levande minnen, i Hans Dürers hjälpsamhet, i bröderna Behams behändiga stick, i Gutenbergs bibel, i befintligt skick, i sakta mak hos Johann Snell, och när Albrecht slamrar i träsnittsverken. Den pågår när Rembrandt vinkar adieu till Jacques Callot och tar sig

friheter i linjeföringen. Och linjen väljer själv att överskrida sitt eget väsen och bli yta utan att man vet hur och ytornas villkor beströs med asfaltpulver och förändras. Goya frilägger krigets fador, Piranesi rasande rum och fiktiva fångelser och färdskrivaren rispar i plåtar och block i rumtiden när Thomas Bewick anställer trägravvyn i reproduktionens tjänst medan konstnären tecknar förlagor i farten mellan kallblodiga illdåd och bilden av finis malorum. Alla vill se. Alla vill läsa om det. David Hume ser aldrig en litografi. Han dör 20 år innan Senefelder låter stenarna tala och det gör de, en masse! upplagorna växer och sprids med vinden, dagspressens litografier säljs vidare till reklamblad och affischer. Konstnärerna säljer sig till konstvärlden. Konstvärlden väljer och vrakar och säljer. Konsten är en vara bland andra varor, men inte en vara vilken som helst. Konsten är och gör många saker, alltid i förbindelse med tid, tanke och hantverk. Gamla grafiska tekniker har inga som helst problem att ansluta sig till de senaste decenniernas stora digitala omvälvning som vi befinner oss mitt uppe i.

Grafik i Väst firar i år 20-årsjubileum. Föreningen är alltså ungefär jämgammal med det stora digitala genombrottet i bildkonsten. I början av 1990-talet blev datorer och bildprogram användarmässigt och ekonomiskt tillgängliga för vanliga dödliga och kunde så bli ett verktyg bland andra för konstnärerna.

Vi lever i en datoriserad tid som förändrat våra liv på ett oöverskådligt sätt. Bilder forsar fram runt oss all vår vakna tid. Vi deltar i bilder, gör bilder, ser bilder, skickar bilder mellan varandra. Vi utsätts för bilder, de pockar på vår uppmärksamhet, de anbefaller oss. Vi ingår alla i en massiv visuell kommunikation.

I denna strida ström ligger Grafik i Västs galleri som ett poetiskt lönnfack en halvtrappa ner på Storgatan 20 och bekräftar konstens möjliga tidrum.

Grafik i Väst är en ideell förening, med galleri och grafikbank, för konstnärer som använder sig av grafik i sitt bildarbete.